

NATTE VOETEN EN GEPIMPTE GRAFIEKJES

Gert Peersman (Column verschenen in De Standaard op 20/12/2016)

Het begrotingsnieuws was de voorbije weken niet fraai. Het Rekenhof wijst op talrijke tekortkomingen bij de begrotingsopmaak, de Europese Commissie dreigt ons land op de begrotingsstrafbank te zetten en het IMF tikt de regering publiekelijk op de vingers omdat ze dringend werk moet maken van een geloofwaardige begroting. Terwijl Nederland het begrotingstekort volledig heeft dichtgefiets, incasseert onze regering de ene begrotingsblamage na de andere.

Over de noodzaak van bepaalde besparingen, belastingverhogingen en een begrotingsevenwicht in deze regeerperiode kun je discussiëren. Maar wat opvalt, is dat deze regeringsploeg er zelfs bij benadering niet in slaagt de eigen doelstellingen en ramingen te halen. Uit frappant onderzoekswerk van deze krant blijkt dat de federale regering de voorbije jaren 9 miljard euro besparingen en nieuwe belastingen in de begroting schreef, maar de begroting uiteindelijk slechts met 600 miljoen euro verbeterde ([DS 3 december](#)). Bij navraag kon niemand in de regering zeggen waar al die miljarden naartoe zijn.

Het is niet dat de economische parameters tegenzitten. We kunnen profiteren van een aantrekkende internationale conjunctuur, volgens de Nationale Bank was 2016 een grand-cru-jaar van uitzonderlijke banengroei, terwijl de lage rente een slok op de besparingsborrel scheelt. We mogen er niet aan denken hoe het begrotingsresultaat er zou uitzien als de economie zich in woeliger vaarwater zou bevinden.

In eerdere columns heb ik beargumenteerd dat een sanering van onze overheidsfinanciën pas kan slagen als in deze regeerperiode de wettelijke pensioenleeftijd al geleidelijk wordt opgetrokken, zoals bijvoorbeeld Nederland heeft gedaan, maar dat is niet de enige reden waarom de begroting niet verbetert en de ramingen er systematisch naast zitten.

Minister van Financiën Van Overtveldt (N-VA) wijst naar de administratie die de belastinginkomsten de voorbije jaren systematisch overschatte. De regering heeft daarom beslist om voortaan een buffer in te bouwen die de helft van de systeemfout bedraagt. Je kunt dat vergelijken met een emmer die je onder een lekkend dak plaatst en die de helft van het water kan opvangen. Het ware logischer geweest om het lekkende dak zelf te herstellen.

Het is een publiek geheim dat de macro-economische modellen van de instellingen die rechtstreeks of onrechtstreeks bij begrotingsramingen betrokken zijn niet state of the art zijn. Nobelprijslaureaten Robert Lucas en Christopher Sims hebben lang geleden al aangetoond dat het gros van die modellen tot systematische voorspellingsfouten kan leiden. Veel recente academische methodes behoren ook niet tot de toolbox van onze beleidsinstellingen. Het contrast met andere landen is in die context groot. Als we niet met de voeten in het lekkende water willen blijven staan, moeten de modellen fundamenteel bijgestuurd worden.

Maar de regering moet vooral de hand in eigen boezem steken. Bij nachtelijke begrotingsonderhandelingen komen er zelfs geen economische modellen aan te pas. Geschrapte uitgaven of belastingverhogingen worden dan integraal als begrotingswinst

geteld. Dit impliceert dat er geen rekening gehouden wordt met het feit dat saneringen ook op de groei wegen, waardoor de belastinginkomsten dalen. 100 miljoen euro minder uitgaven, bijvoorbeeld, betekent al gauw 30 miljoen minder belastinginkomsten, waardoor het netto-effect op de begroting beperkter is dan de initiële besparing. Hetzelfde principe geldt voor belastingverhogingen. Bij nieuwe belastingen wordt bovendien geen rekening gehouden met gedragswijzigingen. Het is dan ook geen verrassing dat hogere accijnzen op alcohol en tabak slechts een twintigste van het bedrag opleveren dat initieel in de begroting stond geschreven, en dat de speculatietaks meer kostte dan ze opbracht.

Een klassieke besparingswijsheid leert ons ook dat het belangrijk is om eerst maatregelen te nemen die het overheidsapparaat efficiënter maken, waardoor na verloop van tijd het begrotingsresultaat verbetert zonder nadelige bijwerkingen op de economie. Ons land doet precies het tegenovergestelde. Bij lastminuterondjes armworstelen over de begroting wordt beslist tot besparingen die zich onmiddellijk moeten manifesteren. Vaak zijn die in praktijk niet mogelijk of moeten maatregelen genomen worden die meer op de groei en bijgevolg de belastinginkomsten wegen. De besparingen in de gezondheidszorg zijn daar een voorbeeld van.

Het resultaat van dat beroerde begrotingsbeleid is wel dat we vandaag qua groei en begrotingsresultaten in de staart van het Europese peloton peddelen. De regering moet dringend het geweer van schouder veranderen en het begrotingsproces fundamenteel herzien om de buurlanden bij te benen. Maar in de praktijk lanceert de grootste regeringspartij een communicatiecampagne om de sociaaleconomische verwezenlijkingen van de regering met gepimpte grafiekjes in de verf te zetten. De regering is goed bezig! Inderdaad, volgens Comical Ali waren er in Bagdad ook geen Amerikanen te bespeuren.